

مرکز تحصیلات تکمیلی

دانشکده علوم انسانی

رساله برای دریافت مدرک دکتری تخصصی (ph.D.)

رشته برنامه ریزی آموزش ازدور

گروه: روانشناسی و علوم تربیتی

عنوان رساله:

طراحی مدلی برای سنجش عوامل موثر بر میزان رضایت یادگیرنده
در سامانه یادگیری الکترونیکی دانشگاه های دارای نظام آموزش از دور

دانشجو: دریانا زپهلوانی نژاد

استاد راهنما:

دکتر مهران فرج اللهی

استاد مشاور اول:

دکتر سید مهدی موسی کاظمی

استاد مشاور دوم:

دکتر سید محمد شبیری

آبان ۱۳۹۲

"به نام خدا"

تقدیم:

اگر شایسته تقدیم باشد خدمت امام عصر و حضرت ابوالفضل

تقدیم به پدر و مادر عزیزم فرشتگان مهربان که:

لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن، عظمت رسیدن و تمام تجربه های یکتا و زیبای زندگیم
مدیون حضور سبز آنهاست. آنان که آموزگاران عشق و ایمان و امید در طول زندگی ام هستند. و از نگاهشان صلابت،
از رفتارشان محبت و از صبرشان ایستادگی را آموختم.

تقدیم به همسر عزیزم:

اسطوره زندگیم، پناه حسنگیم، امید بودم.

تقدیم به تسنیم عزیزم:

نوگل زیبای باغ زندگیم، که با سخاوت و صبوری کودکانه اش فرصت پیمودن این مسیر را به من داد و پاهای بجنده اش سخت
ترین لحظه ها را برایم آسان نمود.

و تقدیم به: تمامی کسانی که به من آموختند.

"ربنا وسعت کل شیء رحمه وعلما"

تقدیر و شکر:

الهی مراد کن تا دانش اندکم
نه زردبانی باشد برای فزونی غرور و تکبر

نه حلقه ای برای اسارت و نه دست یاری برای تجارت

بلکه گامی باشد برای تجلیل از تو

و متعالی ساختن زندگی خود و دیگران.

حمد و سپاس خدای راعزوجل که به انسان استعداد و فکرت آموخت تا حقایق جهان، هستی را کاش و کشف نماید و از این حقایق در جهت حل مشکلات جامعه بهره گیرد.

پروردگارا می دانم که شکرگزاری ام در برابر الطاف بی کرانت به چیزی نمی ارزد اما هزاران شکر و سپاس که بدین حقیر امید بندگی و شور زندگی بخشیده ای که میندیشم پس مرابه خود و انگذار.

خداوند متعال را سپاسگزارم که این توفیق را نصیب بنده نمود تا پژوهش حاضر را در قالب رساله دکتری تنظیم نموده و با موفقیت به اتمام رسانم و به سهم خود در توسعه دانش کشورم نقش داشته باشم.

حال که در سایه توفیق الهی روزی نه ای از جهان دانش به رویم گشوده شد بر خود لازم می دانم که مراتب تشکر و امتنان خود را از تمامی استادان که تقدیری که در طول تحصیل از محضرشان بهره مند بودم را برابر دارم.

انجام مراحل متفاوت این پژوهش دشواری های علمی و عملی زیادی را پیش رو داشته است. دشواری هایی که بارهنگامی و مساعده های صمیمانه استادان و بزرگوارانی آسان شده که نام آنها قدر دانی کوچکی از آنها در عرصه علم و انسانیت است.

- جناب آقای دکتر مهران فرج الهی استاد محترم راهنما که همواره اندیشه ها و آثار ایشان در این حوزه الهام بخش و راهنمای مطالعه و جستجوگری ام در این پژوهش بوده و ارشادات و راهنمایی های عالمانه و خلاقانه ایشان غنا بخش این پژوهش بوده است.

- جناب آقای دکتر سید مهدی موسی کاظمی استاد محترم مشاور که شوق پرداختن به این پژوهش و صبوری در دشواری های آن نیز مهربان بر خورداری از مشاوره های عالمانه ایشان در تمامی مراحل انجام این پژوهش بوده است. و توصیه های صبورانه شان بر غنای آن افزود.

- جناب آقای دکتر سید محمد شمیری استاد محترم مشاور که این پژوهش را در تمامی مراحل همراهی نمودند.

- اساتید محترم داور جناب آقای دکتر محمد رضا سمریدی و جناب آقای دکتر رضا نوروززاده که داورانی تقادانه و پیشنهادات عالمانه شان تا دورترین افقهای این پژوهش را بررسی و تأیید کننده بوده است.

- اساتید و دانشجویان محترم که با شرکت مسؤله در مصاحبه و تکمیل پرسشنامه با دقت و کوشش اطلاعات بنیادی و ارزشمند انگیزه ادامه پژوهش را بیشتر کردند.

دو دو نفر او ان نثار صاحبان فضل و معرفت که روشنی بخش عرصه کسبیت شدند.

فصل اول: کلیات پژوهش

۲	۱-۱ مقدمه
۵	۲-۱ تعریف مساله و بیان سوالهای اصلی تحقیق
۸	۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۳	۴-۱ هدف پژوهش
۱۳	۵-۱ فرضیه ها
۱۴	۵-۱ تعاریف نظری و عملیاتی پژوهش
۱۴	۱-۵-۱ تعریف نظری مفاهیم
۱۸	۲-۵-۱ تعریف عملیاتی مفاهیم
۲۰	۶-۱ ذینفعان پژوهش
۲۰	۷-۱ نوآوری

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲۲	۱-۲ مقدمه
۲۴	۲-۲ آموزش از دور
۲۶	۱-۲-۲ مفهوم یادگیری از دور
۳۲	۲-۲-۲ رسانه های موثر در اجرای آموزش از دور
۳۴	۳-۲-۲ ویژگیهای نظام آموزش از دور

- ۳۶ ..... ۲-۲-۴ نسل های فناوری های آموزش از دور
- ۳۷ ..... ۲-۲-۵ اجزای تشکیل دهنده همه نظامهای یادگیری از راه دور
- ۴۰ ..... ۲-۲-۶ امکانات بالقوه یادگیری آزاد و از راه دور
- ۴۲ ..... ۲-۲-۷ تکنولوژی ها و رسانه ها در آموزش از دور
- ۴۷ ..... ۲-۲-۸ نقشهای عمده یادگیری از راه دور
- ۵۱ ..... ۲-۲-۹ نقش یادگیری آزاد و از دور در نوآوری آموزشی
- ۵۵ ..... ۲-۲-۱۰ آموزش از دور و الگوهایی برای اجرای مناسب آن
- ۵۶ ..... ۲-۲-۱۱ الزامات در تدوین چشم انداز و استراتژی دانشگاه پیام نور
- ۵۷ ..... ۲-۳-۳ یادگیری الکترونیکی
- ۶۵ ..... ۲-۳-۱ تاریخچه آموزش الکترونیکی در جهان
- ۶۹ ..... ۲-۳-۲ تاریخچه یادگیری الکترونیکی در کشور ایران
- ۷۱ ..... ۲-۳-۳ روش ها و انواع مدل های آموزش الکترونیکی
- ۷۱ ..... ۲-۳-۳-۱ مدل همزمان
- ۷۱ ..... ۲-۳-۳-۲ مدل غیر همزمان
- ۷۲ ..... ۲-۳-۳-۳ مدل آموزش مبتنی بر کامپیوتر
- ۷۲ ..... ۲-۳-۳-۴ مدل آموزش مبتنی بر اینترنت
- ۷۳ ..... ۲-۳-۳-۵ مدل آموزش مبتنی بر وب
- ۷۴ ..... ۲-۳-۳-۶ مدل توسعه نظریه عمل مستدل
- ۷۵ ..... ۲-۳-۳-۷ مدل استمرار یادگیری الکترونیکی
- ۷۶ ..... ۲-۳-۴ ماهیت یادگیری الکترونیکی
- ۷۸ ..... ۲-۳-۵ ابعاد یادگیری الکترونیکی

- ۲-۳-۶ ویژگی های یادگیری الکترونیکی ۸۰
- ۲-۳-۷ ویژگی های محیط یادگیری الکترونیکی ۸۳
- ۲-۳-۸ فراگیری الکترونیکی ۸۴
- ۲-۳-۹ سواد الکترونیکی ۸۵
- ۲-۳-۱۰ کلاس مجازی ۸۵
- ۲-۳-۱۱ مقایسه رویکردهای سنتی و الکترونیکی به آموزش ۸۶
- ۲-۳-۱۲ یادگیرنده در دو نظام آموزش سنتی و الکترونیکی ۸۶
- ۲-۳-۱۳ الگوی اختصاصی استفاده از اینترنت و شبکه وب: ابعاد و پیامدها در محیط آموزشی ۹۰
- ۲-۳-۱۴ سیستمهای یادگیری الکترونیکی ۹۱
- ۲-۳-۱۵ نظریه های یادگیری و یادگیری الکترونیکی ۹۳
- ۲-۳-۱۶ نقش فناوری در فرآیند یادگیری ۹۴
- ۲-۳-۱۷ زیرساختهای مورد نیاز یادگیری الکترونیکی ۹۵
- ۲-۳-۱۸ ساختار نظری یادگیری الکترونیکی ۹۵
- ۲-۳-۱۹ شاخصهای اصلی مدل‌های یادگیری الکترونیکی ۹۸
- ۲-۳-۲۰ پیش نیازهای یادگیری الکترونیکی در ایران ۱۰۰
- ۲-۳-۲۱ مزایای یادگیری الکترونیکی ۱۰۱
- ۲-۳-۲۲ معایب و محدودیتهای یادگیری الکترونیکی از دیدگاه صاحب‌نظران ۱۱۱
- ۲-۳-۲۳ چالشهای یادگیری الکترونیکی در ایران ۱۱۶
- ۲-۴-۴ تعریف و مفهوم رضایت ۱۲۲
- ۲-۵-۵ عوامل موثر بر رضایتمندی از سامانه یادگیری الکترونیکی ۱۲۳
- ۲-۵-۱ رضایت یادگیرنده در سامانه یادگیری الکترونیکی ۱۲۵

- ۱۲۵ ..... ۲-۵-۱-۱ آسانی کار با سیستم از دید کاربر
- ۱۲۵ ..... ۲-۵-۱-۲ مفید بودن سیستم از دید کاربر
- ۱۲۶ ..... ۲-۵-۱-۳ قصد استفاده از سیستم
- ۱۲۶ ..... ۲-۵-۱-۴ تمایل یادگیرنده الکترونیکی به ادامه استفاده از سیستم
- ۱۲۶ ..... ۲-۵-۱-۵ وفاداری به سیستم
- ۱۲۶ ..... ۲-۵-۱-۶ خودتوانی اینترنتی یادگیرنده
- ۱۲۷ ..... ۲-۵-۱-۷ اعتماد به نفس و مسئولیت پذیری
- ۱۲۷ ..... ۲-۵-۱-۸ نگرش مثبت
- ۱۲۷ ..... ۲-۵-۱-۹ انگیزش
- ۱۲۷ ..... ۲-۵-۱-۱۰ اخلاقیات (داشتن تفکر انتقادی)
- ۱۲۷ ..... ۲-۵-۲ بعد فناوری
- ۱۲۸ ..... ۲-۵-۳ بعد محتوا
- ۱۲۸ ..... ۲-۵-۴ بعد استاد
- ۱۲۸ ..... ۲-۵-۵ بعد کیفیت
- ۱۲۹ ..... ۲-۵-۵-۱ کیفیت فنی سیستم
- ۱۲۹ ..... ۲-۵-۵-۲ کیفیت آموزشی سیستم
- ۱۲۹ ..... ۲-۵-۵-۳ کیفیت اطلاعات و محتوا
- ۱۳۰ ..... ۲-۵-۵-۴ کیفیت خدمات
- ۱۳۰ ..... ۲-۵-۶ بعد محیط
- ۱۳۰ ..... ۲-۵-۶-۱ منافع استفاده از سیستم یادگیری الکترونیکی یا منافع شبکه
- ۱۳۰ ..... ۲-۵-۶-۲ تحقق اهداف

- ۱۳۱ ..... ۲-۵-۳ انعطاف پذیری دوره یادگیری الکترونیکی
- ۱۳۱ ..... ۲-۵-۴ تنوع در ارزیابی
- ۱۳۲ ..... ۲-۵-۷ ارزش
- ۱۳۲ ..... ۲-۵-۸ مشخصات دانشجویان
- ۱۳۲ ..... ۲-۵-۹ مکان کنترل
- ۱۳۴ ..... ۲-۶ بررسی عوامل در نظر گرفته شده در مدل پیشنهادی تحقیق
- ۱۴۲ ..... ۲-۷-۷ پیشینه پژوهش
- ۱۴۳ ..... ۲-۷-۱ سوابق داخلی
- ۱۴۶ ..... ۲-۷-۲ سوابق خارجی

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

- ۱۵۴ ..... ۳-۱ مقدمه
- ۱۵۴ ..... ۳-۲ فلسفه پژوهش
- ۱۵۵ ..... ۳-۳ استراتژی پژوهش
- ۱۵۶ ..... ۳-۴ روش پژوهش
- ۱۵۶ ..... ۳-۵ جامعه و نمونه آماری
- ۱۶۷ ..... ۳-۶ ابزار گردآوری اطلاعات
- ۱۶۷ ..... ۳-۶-۱ نحوه تهیه پرسشنامه و چگونگی سنجش نظرات
- ۱۶۷ ..... ۳-۶-۲ زمان و نحوه اجرای پرسشنامه
- ۱۶۷ ..... ۳-۷ روایی و پایایی
- ۱۶۹ ..... ۳-۸ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۱۷۴	۴-۱ مقدمه .....
۱۷۶	۴-۲ توصیف داده ها (آمار توصیفی) .....
۱۸۸	۴-۳ توصیف داده ها (آمار استنباطی) .....

فصل پنجم: آزمون فرضیه ها، بحث ، نتیجه گیری و پیشنهادها

۲۱۹	۵-۱ مقدمه .....
۲۲۰	۵-۲ آزمون فرضیات .....
۲۲۵	۵-۳ بحث و نتیجه گیری .....
۲۳۳	۵-۴ محدودیت های تحقیق .....
۲۳۳	۵-۵ پیشنهادها .....

منابع و مأخذ

۲۳۵	الف- منابع فارسی .....
۲۴۴	ب- منابع انگلیسی .....
۲۶۰	پیوست ها .....
۲۶۱	پرسشنامه .....

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۳۱	جدول ۱-۲: تاریخ آموزش از دور
۳۳	جدول ۲-۲: ویژگی های بعضی از تکنیکهای آموزشی گروهی با عملکردی مشابه
۳۵	جدول ۳-۲: مقایسه نظام های سنتی آموزش و آموزش از دور
۷۲	جدول ۴-۲: تفاوت های دو مدل همزمان و غیر همزمان
۸۲	جدول ۵-۲: مقایسه دو نگرش سنتی و مدرن نسبت به امر آموزش
۸۶	جدول ۶-۲: مقایسه رویکردهای سنتی و الکترونیکی به آموزش
۸۷	جدول ۷-۲: یادگیرنده در دو نظام آموزشی سنتی و الکترونیکی
۹۸	جدول ۸-۲: تفاوت های مدل های یادگیری کلاس حضوری و یادگیری الکترونیکی
۱۵۸	جدول ۱-۳: تعداد دانشجویان در حال تحصیل سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱
۱۵۹	جدول ۲-۳: حجم نمونه در مدل پیشنهادی
۱۵۹	جدول ۳-۳: مؤلفه ها و شاخص های سنجش عوامل موثر بر میزان رضایت یادگیرنده
۱۸۰	جدول ۳-۳: پایایی یا قابلیت اعتماد
۱۷۶	جدول ۱-۱-۲-۴: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک جنسیت
	جدول ۲-۱-۲-۴: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک
۱۷۷	مقطع تحصیلی
۱۷۸	جدول ۳-۱-۲-۴: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک دانشگاه
	جدول ۴-۱-۲-۴: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک
۱۷۹	رشته تحصیلی
	جدول ۵-۱-۲-۴: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک

۱۸۰	..... سال ورود
	جدول ۴-۲-۱-۶: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به
۱۸۱	..... تفکیک سن
	جدول ۴-۳ مؤلفه ها و شاخص های سنجش عوامل موثر بر میزان رضایت یادگیرنده در
۱۸۲	..... سامانه یادگیری الکترونیکی در مدل پیشنهادی
۱۸۸	..... جدول ۴-۴-۱: آزمون کلموگروف- اسمیرنوف
۱۸۹	..... جدول ۴-۴-۲: جدول آزمون t
۱۹۰	..... جدول ۴-۴-۳: جدول آزمون کلموگروف- اسمیرنوف
۱۹۱	..... جدول ۴-۴-۴: جدول آزمون t
۱۹۲	..... جدول ۴-۴-۵: آزمون مقایسه میانگین متغیرهای غیر نرمال
۱۹۳	..... جدول ۴-۴-۶: جدول آزمون لون برای بررسی همگنی داده ها
۱۹۴	..... جدول ۴-۴-۷: جدول تحلیل واریانس متغیرهای همگن در دانشگاه های مختلف
۱۹۵	..... جدول ۴-۴-۸: جدول آزمون تعقیبی توکی برای مقایسه های چندگانه
۱۹۷	..... جدول ۴-۴-۹: جدول تحلیل واریانس متغیرهای ناهمگن در دانشگاه های مختلف
۱۹۸	..... جدول ۴-۴-۱۰: جدول آزمون تعقیبی توکی برای مقایسه های چندگانه
۲۰۰	..... جدول ۴-۴-۱۱: جدول آماره های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر فناوری
۲۰۰	..... جدول ۴-۴-۱۲: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی
۲۰۱	..... جدول ۴-۴-۱۳: جدول ضرایب رگرسیون
۲۰۱	..... جدول ۴-۴-۱۴: جدول آماره های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر محتوا
۲۰۲	..... جدول ۴-۴-۱۵: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی
۲۰۲	..... جدول ۴-۴-۱۶: جدول ضرایب رگرسیون

- جدول ۴-۴-۱۷: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر استاد ۲۰۲
- جدول ۴-۴-۱۸: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۰۳
- جدول ۴-۴-۱۹: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۰۳
- جدول ۴-۴-۲۰: آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر کیفیت فنی ۲۰۴
- جدول ۴-۴-۲۱: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۰۴
- جدول ۴-۴-۲۲: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۰۵
- جدول ۴-۴-۲۳: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر کیفیت آموزش ۲۰۵
- جدول ۴-۴-۲۴: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۰۵
- جدول ۴-۴-۲۵: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۰۶
- جدول ۴-۴-۲۶: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر کیفیت اطلاعات ۲۰۶
- جدول ۴-۴-۲۷: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۰۷
- جدول ۴-۴-۲۸: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۰۷
- جدول ۴-۴-۲۹: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر کیفیت خدمات ۲۰۸
- جدول ۴-۴-۳۰: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۰۸
- جدول ۴-۴-۳۱: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۰۸
- جدول ۴-۴-۳۲: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیرهای کیفیت (فنی، آموزشی، اطلاعات و خدمات) ۲۰۹
- جدول ۴-۴-۳۳: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۰۹
- جدول ۴-۴-۳۴: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی ۲۱۰
- جدول ۴-۴-۳۵: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی مربوط به متغیر عواملی محیطی ۲۱۰
- جدول ۴-۴-۳۶: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۱۱

- جدول ۴-۴-۳۷: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی عوامل محیطی ۲۱۱
- جدول ۴-۴-۳۸: جدول آماره‌های خلاصه مدل رگرسیونی ۲۱۲
- جدول ۴-۴-۳۹: جدول تحلیل واریانس مدل رگرسیونی ۲۱۲
- جدول ۴-۴-۴۰: جدول ضرایب رگرسیون مربوط به مدل رگرسیونی کلی ۲۱۳
- جدول ۴-۴-۴۱: شاخصهای نیکویی برازش مدل ۲۱۴

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

-
- نمودار ۴-۲-۱-۱: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک جنسیت .. ۱۷۵
- نمودار ۴-۲-۱-۲: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک مقطع تحصیلی ۱۷۶
- نمودار ۴-۲-۱-۳: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک دانشگاه . ۱۷۷
- نمودار ۴-۲-۱-۴: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک رشته تحصیلی ۱۷۸
- نمودار ۴-۲-۱-۵: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک سال ورود ۱۷۹
- نمودار ۴-۲-۱-۶: توزیع دانشجویان دوره های یادگیری الکترونیکی به تفکیک سن ... ۱۸۰
- نمودار ۴-۳: مدل معادلات ساختاری تحقیق ۲۱۶

فهرست شکل‌ها

صفحه

عنوان

- شکل ۱-۲: مدل اولیه پذیرش فناوری (TAM) ۷۵
- شکل ۲-۲: مدل استمرار یادگیری (الکترونیکی) ۷۶
- شکل ۳-۲: نقش فناوری در فرآیند یادگیری ۹۴
- شکل ۴-۲: محورها و زیر محورها لازم برای اجرای آموزشهای الکترونیکی ۹۷
- شکل ۵-۲: رسانه آموزشی گریسون ۱۰۹
- شکل ۶-۲: تغییر بنیادی در نقش استاد و یادگیرنده ۱۱۱
- شکل ۷-۲: مدل موفقیت سیستم های اطلاعات ۱۳۵
- شکل ۸-۲: مدل اصلاح شده موفقیت سیستم های اطلاعات ۱۳۶
- شکل ۹-۲: مدل موفقیت یادگیری الکترونیکی ۱۳۷
- شکل ۱۰-۲: مدل موفقیت اجتماع های آنلاین ۱۳۸
- شکل ۱۱-۲: مدل سنجش موفقیت سیستم های یادگیری آنلاین ۱۳۹
- شکل ۱۲-۲: ابعاد رضایت یادگیرنده الکترونیکی ۱۴۰
- شکل ۱۳-۲: مدل پذیرش فناوری (TAM) در سیستم های یادگیری آنلاین ۱۴۱
- شکل ۱۴-۲: مدل پذیرش سیستمهای یادگیری الکترونیکی ۱۴۱
- شکل ۱۵-۲: مدل مفهومی تحقیق ۱۴۹
- شکل ۱۶-۲: ارزشی که دانشجو برای سیستم یادگیری الکترونیکی قائل است ۱۵۵
- شکل ۱-۳: روشگان تحقیق ۱۷۲
- شکل ۱-۵: مدل نهایی پژوهش ۲۳۲

فصل اول

کلیات پژوهش

۱- مقدمه :

هزاره جدید را عصر اطلاعات نام نهاده اند. عصری که در آن شاهد ظهور فناوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی هستیم. در عصر اطلاعات، کلیه فرایندها، علوم و نظام های گوناگون در سایه فناوری اطلاعات و ارتباطات چنان سریع رشد کرده و دگرگون می شوند که افراد و سازمان ها را نیازمند ابزاری می کند که به مدد آن خود را با تحولات رخ داده هماهنگ سازند. اکنون شیوه زندگی افراد، کسب و کار و معاملات، برقراری ارتباطات و انجام پژوهش ها و مطالعات با به کارگیری دولت الکترونیکی، تجارت الکترونیکی، اقتصاد الکترونیکی و یادگیری الکترونیکی چنان متحول شده که هرگز سابقه نداشته است (امین پور ۱۳۸۶: ۲۱۷).

در عصری که دسترسی به خدمات و اطلاعات به سرعت انجام پذیر است، برای ادامه کار و پیشرفت یک سازمان سرعت و انعطاف پذیری ضروری می باشد. در چنین محیطی، موسسات تولیدی و خدماتی به طور دائم در معرض تغییر در نحوه عملکرد، نوع محصولات، زیر ساختارهای سازمانی و تجهیزات هستند. موسسات آموزشی خصوصاً بخش آموزش عالی نیز از این قاعده مستثنا نیستند. به عبارت دیگر، به موازات چنین تحولاتی چهره آموزش نیز تغییر می کند (گاناسکاران^۱ ۲۰۰۴: ۲). مسلم است بهره برداری هر چه بیشتر از فناوری اطلاعات و ارتباطات فرایند آموزش را به فرایندی زنده، پویا و جذاب تبدیل می کند؛ زیرا افراد را قادر می سازد تا چیزهای بیشتری را با سرعت بیشتری یاد گرفته و بر مبنای آن عملکردی بهتر از محیط های سنتی آموزشی داشته باشند.

واقعیت آن است که تحولات روزافزون عصر حاضر نیم عمر دانش را کوتاه و کوتاه تر می کند، به گونه ای که پیش بینی می شود حجم دانش بشری تا سال ۲۰۲۰ هر ۷۳ روز دو برابر شود که این خود انگیزه های بیشتری برای دسترسی به فرصت ها جدید یادگیری مداوم در افراد ایجاد کرده است (هارون^۲ ۲۰۰۱: ۳۰۴).

یادگیری الکترونیکی^۳، شیوه ای جدید در آموزش است که به ارائه و اداره فرصت های یادگیری برای ارتقای دانش و مهارت از طریق اینترنت و شبکه های کامپیوتری می پردازد. یادگیری الکترونیکی نه تنها مفاهیم سنتی معلم (به عنوان منبع اطلاعات)، محصل (به عنوان جاذب اطلاعات معلم) و کلاس درس و کارگاه (به عنوان تنها محیط یادگیری) را متحول ساخته، بلکه ماهیت تحصیل و دانش اندوزی را نیز از آموزش^۴ به یادگیری^۱ تبدیل کرده است. در حال حاضر، روش های سنتی آموزش

---

^۱ Gunaskaran

^۲ Hauran

^۳ E-learning

^۴ Teaching